

GÖTEBORGS UNIVERSITET
UTBILDNINGS- OCH FORSKNINGSNÄMNDEN FÖR LÄRARUTBILDNING

UTBILDNINGSPLAN
Gäller fr. o. m. höstterminen 2009

Specialpedagogiska programmet, 90 högskolepoäng

Special Educational Teacher Programme, 90 higher education credits

Kursnivå: Avancerad nivå

Second cycle.

1. Övergripande förutsättningar

I Statens författningssamling (SFS 2006: 1053) anges examensordningen för en ny specialpedagogexamen som skall gälla från och med 2007-07-01. Den har sedermera reviderats (2007-06-20) med beteckningen SFS 2007:638. Utbildningsplanen är fastställd av Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning 2007-06-14, dnr G 217 4497/06, och därefter reviderad 2009-03-04, dnr G 219 974/09.

Huvudområde: Utbildningsvetenskap med inriktning mot specialpedagogik

2. Programmets inplacering och övergripande syfte

Specialpedagogiska programmet är en påbyggnadsutbildning på lärarexamen och inplacerad på avancerad nivå. Programmet syftar till att utbilda specialpedagoger och leder fram till specialpedagogexamen, som uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 90 högskolepoäng. Utbildningen är avsedd att leda till arbete inom pedagogisk verksamhet i förskola, förskoleklass, fritidshem, skola eller vuxenutbildning.

3. Programsmål

För att erhålla specialpedagogexamen skall studenten uppfylla målen i examensordning SFS 2007:638.

– **Examensordning SFS 2007:638**

Specialpedagogexamen

Omfattning

Specialpedagogexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 90 högskolepoäng. Därtill ställs krav på annan avlagd lärarexamen.

Mål

För specialpedagogexamen skall studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som specialpedagog för barn och elever i behov av särskilt stöd inom förskola, förskoleklass, fritidshem, skola eller vuxenutbildning.

Kunskap och förståelse

För specialpedagogexamen skall studenten

- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen, och
- visa fördjupad kunskap och förståelse inom specialpedagogik.

Färdighet och förmåga

För specialpedagogexamen skall studenten

- visa förmåga att kritiskt och självständigt identifiera, analysera och medverka i förebyggande arbete och i arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer,
- visa förmåga att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter på organisations-, grupp- och individnivå,
- visa förmåga att utforma och delta i arbetet med att genomföra åtgärdsprogram i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer,
- visa fördjupad förmåga att vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i pedagogiska frågor för kollegor, föräldrar och andra berörda, och
- visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För specialpedagogexamen skall studenten

- visa självkänedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga att inom det specialpedagogiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna,
- visa förmåga att identifiera etiska aspekter på eget forsknings- och utvecklingsarbete,
- visa insikt om betydelsen av lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens.

Självständigt arbete (examensarbete)

För specialpedagogexamen skall studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng.

Övrigt

I examensbeviset skall det anges för vilken verksamhet utbildningen är avsedd.

För specialpedagogexamen skall också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

– Göteborgs universitets profil

Specialpedagogisk verksamhet kännetecknas såväl historiskt som i nutid av olika värderingar, ideologier och forskningstraditioner. Man kan grovt indela dessa i tre olika perspektiv: ett individperspektiv, ett samhällsperspektiv och ett interaktionistiskt perspektiv, där en förskjutning och dominans pendlat mellan dem under olika tidsepoker.

Individperspektivet tar sin utgångspunkt i enskilda individer och deras svårigheter och fokus riktas mot funktionsnedsättningar, orsaker, diagnoser och anpassning. I motsats till detta kan samhällsperspektivet förstås som att funktionshinder i hög

grad är en social konstruktion medan det interaktionistiska perspektivet utgår från att de två förstnämnda perspektiven samspelar i pedagogiska sammanhang. Det kan förstås som att individspecifika förhållanden har betydelse men att den sociala konstruktionen samtidigt utgör ett ramverk, vilket innebär att man i pedagogiska sammanhang skall ta hänsyn till såväl individens förutsättningar som den sociala kontext han/hon är en del av.

Utbildningen av specialpedagoger vid Göteborgs universitet tar sin utgångspunkt i ett interaktionistiskt perspektiv, vilket också är i överensstämmelse med svenska lagar och internationella konventioner och överenskommelser som Sverige ratificerat¹.

4. Innehåll

Innehållet behandlar olika perspektiv och teorier på stödjande och utvecklande arbete för barn, elever och vuxna i komplicerade inlärningssituationer inom olika pedagogiska verksamheter. I detta sammanhang belyses olika aspekter som har betydelse för individers lärande och delaktighet. Aspekterna kan vara socioemotionella, kognitiva, fysiska och kommunikativa, liksom sociokulturella, didaktiska, samhälls- och organisationsaspekter och demokrati- och likvärdighetsaspekter. Grundutbildningen bildar bas för vilka verksamheterna kan vara.

Vidare belyses specialpedagogikens funktion i ett utbildningsperspektiv, såväl historiskt som nutida i både nationellt och internationellt sammanhang, liksom betydelsen av samverkan med avseende på individers utveckling och lärande.

Innehåll om samtalets betydelse och rådgivande funktion för barns/elevs och lärares lärande, liksom för föräldrar och andra yrkesprofessionella kan ses som en av flera ”röda trådar” i utbildningen.

Andra områden som behandlas är pedagogisk differentiering och pedagogisk dokumentation, där i synnerhet åtgärdsprogram belyses. Uppföljning och utvärdering samt utveckling av den pedagogiska verksamheten belyses vidare i ett specialpedagogiskt perspektiv.

Innehållet behandlas generellt med utgångspunkt i de olika områdenas aktuella och historiska vetenskapliga grund, där samband relateras till beprövad erfarenhet och egna behov av ytterligare kunskap i syfte att utveckla den kommande yrkesidentiteten.

5. Uppläggning

Specialpedagogiska programmet omfattar 90 högskolepoäng fördelade enligt kurserna nedan. Kurserna läses i nämnd ordning, där den tredje kursens ämnesinnehåll har ett tydligt didaktiskt fokus.

SPP100 Specialpedagogik – lärande i ett samhällsperspektiv, 15 högskolepoäng

SPP200 Specialpedagogik – samverkan och individers utveckling, 15 högskolepoäng

SPP300 Specialpedagogik som social praktik, 15 högskolepoäng

SPP400 Specialpedagogik – lärares och organisationers lärande, 15 högskolepoäng

SPP500 Specialpedagogik – vetenskapliga teorier och metoder, 15 högskolepoäng

SPP600 Specialpedagogiskt examensarbete, 15 högskolepoäng

¹ De internationella konventioner och överenskommelser som åsyftas här är FN-konventionen om Mänskliga rättigheter, FN-konventionen om Barnets rättigheter och Salamancadeklarationen, vidare WHO:s ”International Classification of Functioning, Disability and Health” (ICF).

Programmet kan läsas i två distributionsformer, antingen med helfartsstudietakt med närundervisning eller med halvfartsstudietakt med distansinslag. Som en del i utbildningen ingår att studenterna skall arbeta i mindre grupper, arbetsgrupper. Specialpedagogiska programmet vid Göteborgs universitet kännetecknas vidare av en integration mellan beprövad erfarenhet och vetenskap. Det innebär att studenten i kurserna gör olika typer av datainsamlingar/fältstudier i en adekvat pedagogisk verksamhet och att datamaterialet/fältstudierna bearbetas vetenskapligt i den högskoleförlagda delen av utbildningen. De verksamhets- och högskoleförlagda delarna av utbildningen samverkar alltså för att uppnå integrationen.

Verksamhetsförlagda insatser (VFU) ingår som delar i kurserna. De har i huvudsak en undersökande och/eller utförande karaktär och bearbetas i den högskoleförlagda delen av utbildningen.

6. Förkunskaper och antagning

Utbildningen är en påbyggnadsutbildning för studenter med lärarexamen, inklusive förskollärarexamen/fritidspedagogexamen, om minst 120 poäng/180 högskolepoäng där ett examensarbete ingått, alternativt att en uppsats om minst 10 poäng/15 högskolepoäng skall ha fullgjorts efter examen. Därtill ställs krav på minst 3 års erfarenhet av pedagogiskt arbete efter examen.

Antagningen bygger på meriter från

- Yrkesverksamhet, dvs. arbete inom respektive yrkesområde efter behörighetsgivande utbildning
- Högskoleutbildning (utöver den som anges som behörighetskrav).

7. Betyg och examination

Inom Specialpedagogiska programmet används en tvågradig betygskala, Godkänd och Underkänd (rektorsbeslut Dnr G 77 2811/02). För bedömning skall underlaget vara sådant att individuella prestationer kan särskiljas. Kursledaren är examinator.

Student som underkänts två gånger i prov för viss kurs eller del av kurs ha rätt att hos ansvarig institutionsstyrelse begära att en annan examinator utses.

Olika examinationsformer förekommer beroende på uppläggning, innehåll och mål hos den enskilda kursen.

Utbildningen kan, förutom att leda till speciallärarexamen, även prövas att i varje enskilt fall svara mot en magisterexamen. Dessutom ger utbildningen behörighet att söka till utbildning på forskarnivå.

8. Övergångsregler

Inga övergångsregler tillåts.

9. Övrigt

Under studietiden skall varje student följas med avseende på sin yrkesmässiga utveckling, så att möjligheter till stöd kan ges på ett tidigt stadium om svårigheter uppkommer. Uppstår bland lärarna eller inom utbildningsledningen tveksamhet om en students lämplighet att arbeta som specialpedagog, dvs. med specialpedagogiska arbetsuppgifter på såväl organisations-, grupp- som individnivå, skall ett fördjupat studievägledande samtal ske. Detta samtal skall genomföras av utbildningsledning och studievägledare i samråd med studenten samt studentkår om önskemål finns.

Som en del av en fortlöpande kvalitetssäkringsprocess skall utbildningen följas upp i form av kursvärderingar samt en samlad programutvärdering vid utbildningens slut. Till den senare skall avnämningarrepresentanter, bl.a. verksamma specialpedagoger och skolledare bjudas in. Resultatet av utvärderingarna skall användas inför planering och genomförande av kommande kurser och utbildning samt i sammanfattande form kommuniceras till studenterna vid kursstart och utbildningsstart.

Det avslutande examensarbetet kvalitetssäkras genom kollegial granskning av disputerade forskare/lärare från andra lärosäten med specialpedagogiska programmet.